

Riktlinjer för fördelning av platser i förskoleklass och grundskola

Barn- och utbildningsnämnden
Vingåkers kommun

Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentnamn Riktlinjer för fördelning av platser i förskoleklass och grundskola	Fastställd 2020-02-12 BoU § 15/2020	Beslutande Barn- och utbildningsnämnden
Giltighetstid Tillsvidare	Processägare Barn- och utbildningsnämnden	Senast reviderad	Detta dokument gäller för Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde

Innehåll

1	Närhetsprincipen	4
1.1	Skolområden.....	4
1.2	Plats enligt samverkansavtal	5
2	Valfrihetsprincipen	6
2.1	Åsidosättande av närhetsprincipen.....	6
2.2	Betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter	6
2.3	Andra elevers trygghet och studiero	7
3	Fördelning av platser	7
3.1	Turordning.....	7
3.2	Om inget önskemål lämnas	8
3.3	Byte av skola.....	8
3.4	Prövning av barnets bästa	8
4	Elevers behov ur kommunikationssynpunkt	9
4.1	Elevers skolplacering	9
4.2	Elevers omständigheter	9
4.3	Sammanvägd bedömning.....	9
5	Referenser.....	10
6	Bilagor	11
6.1	Bilaga 1 Karta över skolområden i Vingåkers kommun.....	11
6.2	Bilaga 2 Karta över Finspångs kommuns nordvästra kommundel	12
6.3	Bilaga 3 Flödesschema över ansökningsprocess	13

Fördelning av platser

Fördelningen av platser i förskoleklass och grundskola i Vingåkers kommun utgår i enlighet med skollagen från två principer:

1. *Närhetsprincipen*, som innebär att varje elev är berättigad en placering vid en skolenhet nära hemmet.¹
2. *Valfrihetsprincipen*, som innebär att det är vårdnadshavarens önskemål som ska utgöra utgångspunkten för placeringen av eleven.²

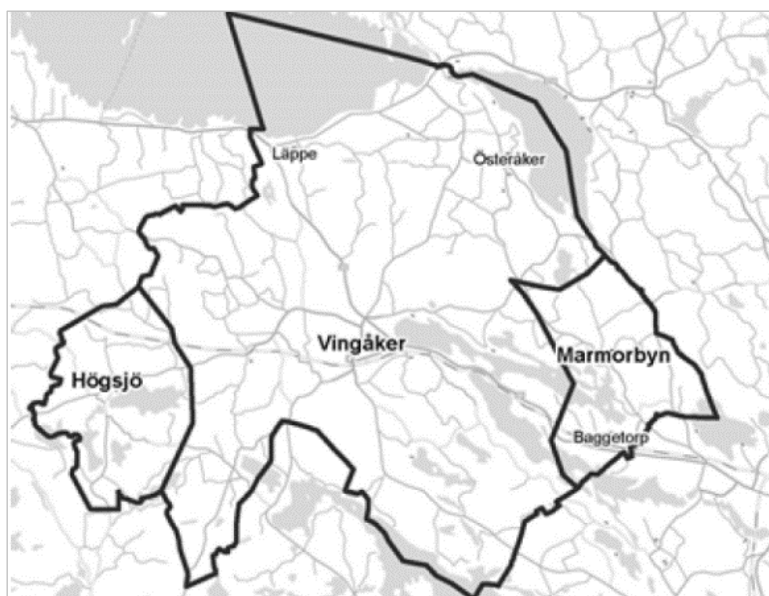
1 Närhetsprincipen

I skollagen fastslås att närhetsprincipen innebär att varje elev är berättigad en placering vid en skolenhet nära hemmet. Lagen definierar dock inte närmare vad begreppet *nära hemmet* innebär, utan det är upp till varje kommun att utifrån lokala förutsättningar fastställa detta.

1.1 Skoloråden

Barn- och utbildningsnämnden har delat in kommunen i tre skolområden och i varje skolområde finns minst en skola för elever i årskurs F-6. Utifrån detta innebär närhetsprincipen, i Vingåkers kommun, att varje elev är berättigad en placering vid en skolenhet inom samma skolområde som eleven har sin folkbokföringsadress. Barn som stadigvarande vistas i kommunen på grund av särskilda omständigheter, exempelvis asylsökande barn, jämställs med barn som har sin folkbokföringsadress i kommunen. Alla barn som stadigvarande vistas i Vingåkers kommun placeras därför enligt samma regelverk, oavsett om de har folkbokföringsadress eller inte.

De tre olika skolområden som kommunen är indelad i motsvaras av de områden som tidigare kallades upptagningsområden och som användes då elever anvisades skolor av kommunen.

En större bild av kartan finns i bilaga 1

¹ 9 kap. 15 § första stycket, 10 kap. 30§ första stycket skollagen

² Ibid.

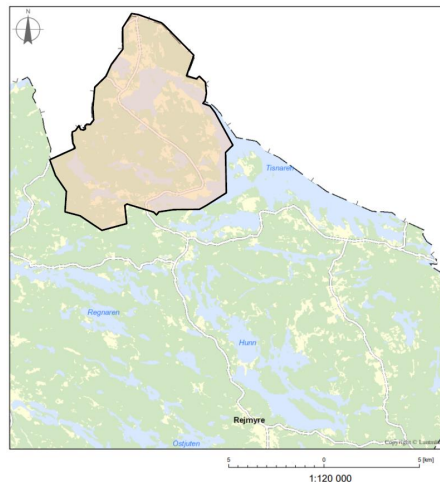
Två av Vingåkers kommuns fyra skolor för elever i årskurs F-6 finns på landsbygden: en i Högsjö och en i Marmorbyn. Det barn som har sin folkbokföringsadress inom det angivna skolområdet för respektive landsbygdsskola är berättigad en placering i skolan inom skolområdet.

De två övriga skolorna för elever i årskurs F-6 finns i centralorten: Slottsskolan F-6 i den norra delen och Sävstaskolan i den södra delen. Det barn som har sin folkbokföringsadress inom det angivna skolområdet för *dessa två skolor* är berättigad en placering i *någon av skolorna* i skolområdet.

1.2 Plats enligt samverkansavtal

I skollagen anges att en kommun får komma överens med en annan kommun om att denna i sin förskoleklass och grundskola ska ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för, om det finns särskilda skäl för det.³

När det gäller förskoleklass och grundskola har Vingåkers kommun ingått ett sådant avtal med Finspångs kommun. Avtalet innebär att barn och ungdomar som är folkbokförda i Finspångs kommuns nordvästra kommundel, erbjuds plats i förskoleklass och grundskola i Vingåkers kommun. Det särskilda skäl som krävs för att avtalet skall gälla en specifik elev är att elevens geografiska omständigheter medför att utbildning i förskoleklass och grundskola i Vingåkers kommun ger eleven kortare resväg, än utbildning i förskoleklass och grundskola i Finspångs kommun skulle ha gjort.⁴

En större bild av kartan finns i bilaga 2

Det markerade området i ovanstående kartbild illustrerar vilket område i Finspångs kommun som en elev skall vara folkbokförd inom, för att en plats enligt kommunernas samverkansavtal skall vara aktuell. För att det särskilda skälet om elevens geografiska omständigheter skall vara uppfyllt krävs att den skola eleven från Finspångs kommun ansöker om plats i ligger i det mellersta skolområdet i Vingåkers kommun. Det innebär att en elev från Finspångs kommun har möjlighet att omfattas av avtalet enbart i det fall eleven ansöker om plats i Slottsskolan F-6 eller i Sävstaskolan. Elever från Finspångs kommun är välkomna att ansöka om plats även i andra skolor i Vingåkers kommun, men omfattas då inte av samverkansavtalet utan ansöker på samma premisser som andra elever som har sin folkbokföringsadress i en annan kommun än Vingåker.

Vid skrivningar som innebär att en elev *har sin folkbokföringsadress inom skolområdet* avses i dessa riktlinjer därmed även den elev från en annan kommun som omfattas av ett samverkansavtal som jämför eleven med en elev som har sin folkbokföringsadress inom skolområdet.

³ 9 kap. 12 § tredje stycket, 10 kap. 24 § tredje stycket

⁴ Samverkansavtal mellan Vingåkers kommun och Finspångs kommun, dnr BU 2019/XX

2 Valfrihetsprincipen

Valfrihetsprincipen innebär att det är vårdnadshavarens önskemål om vilken skola eleven ska gå i som ska utgöra utgångspunkten för placeringen av eleven. I skollagen konstateras att valfrihetsprincipen gäller med dessa undantag: ett beviljande enligt vårdnadshavarens önskemål får *inte* innebära att:

1. närhetsprincipen åsidosätts för en annan elev.⁵
2. betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.⁶
3. andra elevers trygghet och studiero inte kan säkerställas.⁷

Det är Barn- och utbildningsnämnden som ansvarar för beslutet om att frångå en vårdnadshavarens önskemål om skolplacering. Nämnden kan överlåta beslutsrätten till en tjänsteman i förvaltningen, och då står det angivet i aktuell delegationsordning från barn- och utbildningsnämnden vem nämnden har överlåtit beslutsrätten till.⁸

2.1 Åsidosättande av närhetsprincipen

Valfrihetsprincipen gäller så länge en placering utifrån vårdnadshavarens önskemål inte skulle innebära att närhetsprincipen åsidosätts för en annan elev. Detta skulle kunna ske i det fall antalet elever som vill gå i en skola är större än det antal platser skolan erbjuder. I sådant fall ska beslut om att frångå vårdnadshavarens önskemål fattas och eleven skall erbjudas plats i en annan skola, nära hemmet.

Det är huvudmannen, det vill säga kommunen, som avgör hur många elever en skola rymmer.⁹ För att kunna fatta beslut om hur det samlade elevantalet ska fördelas på kommunens skolenheter är det viktigt att ta hänsyn till flera olika faktorer. Bland annat behöver lokalernas utformning och storlek övervägas, likväl som fördelningen av personalresurser. Avgörande är också vilken pedagogisk kvalitet som kan erbjudas, och vilken arbetsmiljö som elever och personal behöver ha i skolan.¹⁰

Kommunen har ansvar för att utbildning i grundskola ges till alla barn i kommunen som har rätt till utbildning och som inte väljer att fullgöra den hos annan huvudman.¹¹ Utifrån detta är det viktigt att kommunen vid fastställandet av en skolas platsantal tar höjd för inflyttande elever, och för elever som eventuellt väljer att lämna en fristående skola. Även dessa är kommunen skyldig att erbjuda skolgång.

I det fall ett beslut om att frångå vårdnadshavarens önskemål utifrån att ett beviljande skulle innebära att närhetsprincipen åsidosätts för en annan elev, har vårdnadshavaren möjlighet att genom laglighetsprövning överklaga beslutet till förvaltningsrätten.¹²

2.2 Betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter

Valfrihetsprincipen gäller så länge en placering utifrån vårdnadshavarens önskemål inte innebär att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Det är dock inte preciserat i skollagen vad som kan utgöra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter. Istället finns beskrivet i förarbetena till bestämmelsen att kommunen behöver genomföra en prövning

⁵ 9 kap. 15 § första stycket, 10 kap. 30§ första stycket skollagen

⁶ Ibid.

⁷ 10 kap. 30§ andra stycket 2 skollagen

⁸ Barn- och utbildningsnämndens delegationsordning, punkt 7.9 och 8.11

⁹ Skolinspektionens beslut den 20 maj 2011, dnr 41–2011:3129

¹⁰ Mejlsvar från skoljuridisk rådgivare vid JP Skolnet, dnr BU 2019/334

¹¹ 10 kap. 24 § skollagen

¹² 13 kap. kommunallagen

av omständigheterna i varje individuellt fall.¹³ Det är viktigt att det i beslutet redogörs för vilka svårigheter som föreligger så att det är tydligt på vilka grunder beslutsfattaren har avslagit ansökan.¹⁴ Vårdnadshavaren har sedan möjlighet att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd.¹⁵

2.3 Andra elevers trygghet och studiero

En trygg skolmiljö där elever och personal har studie- och arbetsro är en viktig förutsättning för att en utbildning ska hålla hög kvalitet. I vissa fall kan det dock finnas behov av att flytta en elev på grund av att elevens beteende i stor omfattning påverkar andra elevers trygghet och studiero negativt. Elevens beteende behöver inte vara direkt riktat mot andra elever, utan bestämmelsen kan tillämpas också om eleverna påverkas indirekt. Detta kan exempelvis ske genom att en lärare utsätts för en elevs agerande.

Bestämmelsen ska tillämpas med stor försiktighet eftersom ett sådant här beslut är mycket ingripande för den enskilda och innefattar myndighetsutövning. En samlad bedömning av det enskilda fallet ska göras och alla andra möjligheter att få till en lösning på problemet ska vara uttömda innan en elev förflyttas. Ett beslut om tvångsförflyttning kan enbart fattas för elever i årskurs 1–9 och eftersom beslutet är så pass ingripande för eleven kan det inte delegeras, utan beslutet fattas av Barn- och utbildningsnämnden. Vårdnadshavaren har sedan möjlighet att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd.¹⁶

3 Fördelning av platser

3.1 Turordning

När antalet elever som vill gå i en skola är större än det antal platser skolan erbjuder måste platserna i skolan fördelas. En fördelning måste också göras om det är så att vårdnadshavaren inte lämnat något önskemål om skola.

Det är flera faktorer som spelar in när platserna skall fördelas, och kommunens målsättning är att hitta den allra bästa lösningen för samtliga berörda elever i varje enskild situation. För att säkerställa att fördelningen av platser sker på ett sakligt, objektiva och icke-diskriminerande sätt¹⁷ har barn- och utbildningsnämnden beslutat att fördelningen skall göras utifrån denna turordning:

1. Elever med skyddade personuppgifter
2. Elever från aktuellt skolområde
 - a. Behov ur kommunikationssynpunkt
 - b. Lottning
3. Elever från annat skolområde i kommunen
 - a. Behov ur kommunikationssynpunkt
 - b. Lottning
4. Elever från annan kommun
 - a. Lottning

¹³ Prop. 1992/93:230 Valfrihet i skolan s. 57–58

¹⁴ Överklagandenämndens beslut den 16 oktober 2012, dnr 2012:428

¹⁵ 28 kap. 12 § 6 skollagen

¹⁶ Ibid.

¹⁷ 1 kap. 9 § regeringsformen, samt Skolinspektionens beslut den 20 maj 2011, dnr 41–2011:3129

1. Elever med skyddade personuppgifter

I första hand ges en plats till den elev som har skyddade personuppgifter och utifrån sitt skyddsbehov fordrar en plats i den aktuella skolan.

2. Elever från aktuellt skolområde

I andra hand ges en plats till den elev som har sin folkbokföringsadress inom skolområdet. Först ges en plats till den av dessa elever vars behov av en plats i den aktuella skolan bedöms vara stort ur kommunikationssynpunkt. Hur behov ur kommunikationssynpunkt bedöms beskrivs nedan.

Om det efter detta fortfarande finns ett behov av fördelning av platser, fördelas resterande platser genom lottning. Lottningen sker mellan de elever som tillhör aktuellt skolområde och som har angivit önskemål om att få en plats i aktuell skola, men som inte har bedömts ha ett stort behov av plats ur kommunikationssynpunkt.

3. Elever från annat skolområde i kommunen

I tredje hand ges en plats till den elev som har sin folkbokföringsadress i ett annat skolområde i kommunen än det som den aktuella skolan ligger i. Först ges en plats till den av dessa elever vars behov av en plats i den aktuella skolan bedöms vara stort ur kommunikationssynpunkt.

Om det efter detta fortfarande finns ett behov av fördelning av platser, fördelas resterande platser genom lottning. Lottningen sker mellan de elever som tillhör ett annat skolområde i kommunen än det område där aktuell skola ligger och som har angivit önskemål om att få en plats i aktuell skola, men som inte har bedömts ha ett stort behov av plats ur kommunikationssynpunkt.

4. Elever från annan kommun

I det fall alla barn som är folkbokförda inom kommunen och som har angivit önskemål om en plats i aktuell skola, har tilldelats en plats i aktuell skola, ges resterande platser till elever från andra kommuner. Resterande platser fördelas genom lottning, och lottningen sker mellan de elever som tillhör en annan kommun.

3.2 Om inget önskemål lämnas

Om inget önskemål om plats i skola lämnas till kommunen placeras eleven i en skola inom det skolområde där eleven har sin folkbokföringsadress. Den skola eleven ges plats i skall vara lämplig ur kommunikationssynpunkt.

3.3 Byte av skola

Ansökan om skolbyte kan göras när som helst under läsåret, och samma ansökningsförfarande och skolplaceringsbestämmelser som gäller vid nyplacering gäller även vid skolbyte.¹⁸ Det innebär att även vid skolbyte är utgångspunkten att vårdnadshavarnas önskemål om skolplacering ska tillgodoses.

3.4 Prövning av barnets bästa

Precis som vid alla andra åtgärder som rör barn är det vid fördelning av platser i förskoleklass och grundskola vad som bedöms vara barnets bästa som ska beaktas i första hand.¹⁹ Barnets bästa ska tolkas tillsammans med barnkonventionens övriga rättigheter och bedömningen ska göra utifrån det berörda barnets specifika situation.

I det fall andra hänsyn än barnets bästa bedöms väga tyngst vid beslutet ska beslutsfattaren motivera detta, och också beskriva eventuella kompensatoriska åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att beslutet blir så bra som möjligt för barnet även om barnets bästa inte bedöms väga tyngst.

¹⁸ Skolinspektionen 2019-05-29, dnr 2019:666, 2019:2094

¹⁹ Artikel 3.1 Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

4 Elevens behov ur kommunikationssynpunkt

Varje elev skall kunna ta sig till och från skolan på ett tryggt, säkert, tids- och kostnadseffektivt sätt. Eftersom turordningen vid fördelningen av platser utgår från en bedömning av varje elevs behov ur kommunikationssynpunkt, innebär fördelningsprocessen av platser ett sätt för kommunen att se till att varje elev ges möjlighet till detta.

För att hitta den allra bästa lösningen för samtliga berörda elever i varje enskild situation behöver elevernas bedömda behov sättas i relation till varandra. Den elev vars behov anses vara stort har företräde till en plats enligt den turordning som redogjorts för i dessa riktlinjer.

Bedömningen genomförs i två steg: en granskning av elevens skolplacering och en granskning av elevens situation. Slutligen vägs resultaten av dessa två granskningar samman och utgör elevens bedömda behov ur kommunikationssynpunkt.

4.1 Elevens skolplacering

Syftet med en granskning av elevens skolplacering är att ta reda på vad en placering vid en viss skola skulle innebära för eleven ur kommunikationssynpunkt. Utgångspunkten är bestämmelserna i Barn- och utbildningsnämndens *Riktlinjer för skolskjuts och elevresor*²⁰:

1. Om en elev ansöker om en plats i en skola i samma skolområde som eleven har sin folkbokföringsadress, men det finns en skola närmre elevens hem än den skola eleven har ansökt till, kan eleven beviljas skolskjuts till den önskade skolan endast om eleven skulle ha beviljats skolskjuts till den närmsta skolan.
2. Om kommunen har anvisat en elev plats i en skola som eleven inte aktivt har sökt till, kan eleven ha rätt till skolskjuts trots att det finns en skola närmre hemmet som eleven inte skulle ha beviljats skolskjuts till.

4.2 Elevens omständigheter

Syftet med en granskning av elevens omständigheter är att ta reda på hur elevens situation ser ut och hur elevens skolväg skulle se ut vid en placering vid en viss skola. Även här är det aspekter ur Barn- och utbildningsnämndens *Riktlinjer för skolskjuts och elevresor* som utgör utgångspunkten för granskningen²¹:

- elevens funktionsnedsättning
- andra särskilda omständigheter
- färdvägens längd
- trafikförhållanden

4.3 Sammanvägd bedömning

Efter att granskningar av elevens skolplacering och omständigheter har genomförts vägs resultaten samman till en slutlig bedömning av elevens behov av en plats i aktuell skola ur kommunikationssynpunkt. Resultatet av bedömningen kan då bli ett av följande:

1. Om en plats i aktuell skola skulle innebära den enda möjligheten för eleven att kunna ta sig till och från skolan på ett tryggt, säkert, tids- och kostnadseffektivt sätt, bedöms elevens behov av en plats i den aktuella skolan vara *stort*, ur kommunikationssynpunkt.
2. Om minst en annan skola kan erbjuda samma eller bättre möjligheter för eleven att kunna ta sig till och från skolan på ett tryggt, säkert, tids- och kostnadseffektivt sätt, bedöms elevens behov av en plats i den aktuella skolan *inte* vara stort, ur kommunikationssynpunkt.

²⁰ Barn- och utbildningsnämndens riktlinjer för skolskjuts, dnr BU 2020/XX

²¹ Ibid.

5 Referenser

Barn- och utbildningsnämnden, Vingåkers kommun. *Delegationsordning*, dnr BU 2019/269.

Barn- och utbildningsnämnden, Vingåkers kommun. *Riktlinjer för skolskjuts och elevresor*, dnr BU 2020/24.

Barn- och utbildningsnämnden, Vingåkers kommun. *Samverkansavtal mellan Vingåkers kommun och Finspångs kommun*, dnr BU 2020/12.

Kammarrätten i Sundsvall 2013-12-04, mål nr 65–13.

Mejlsvar från skoljuridisk rådgivare vid JP Skolnet, dnr BU 2019/334.

Regeringens proposition 1992/93:230. *Valfrihet i skolan*, s. 57–58.

SFS 1970:340. *Skolskjutsförordningen*.

SFS 1974:152. *Regeringsformen*.

SFS 2010:800. *Skollag*.

SFS 2017:725. *Kommunallag*.

SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*.

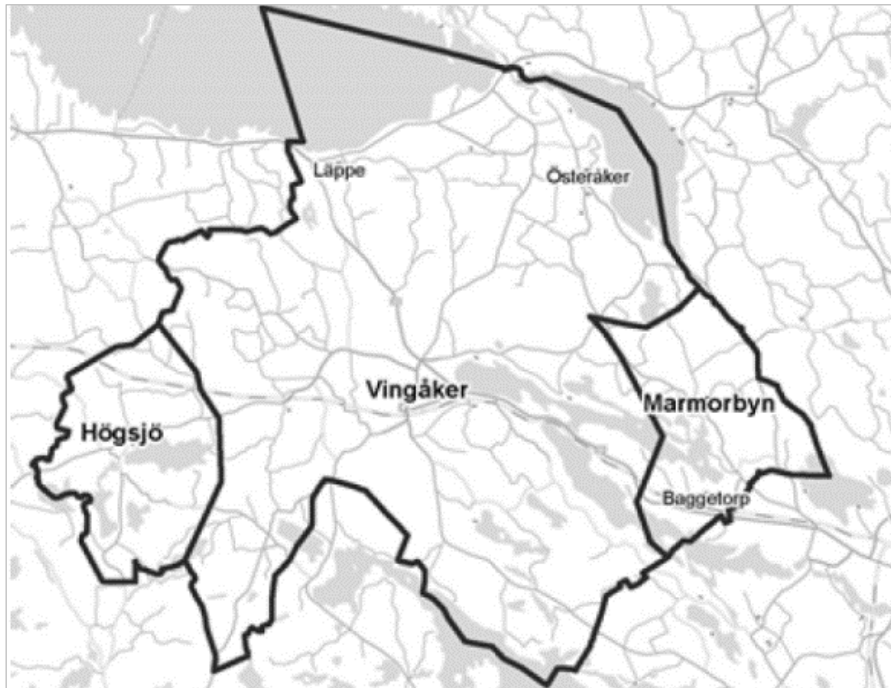
Skolinspektionens beslut den 20 maj 2011, dnr 41–2011:3129.

Skolinspektionens beslut den 29 maj 2019, dnr 2019:666, 2019:2094.

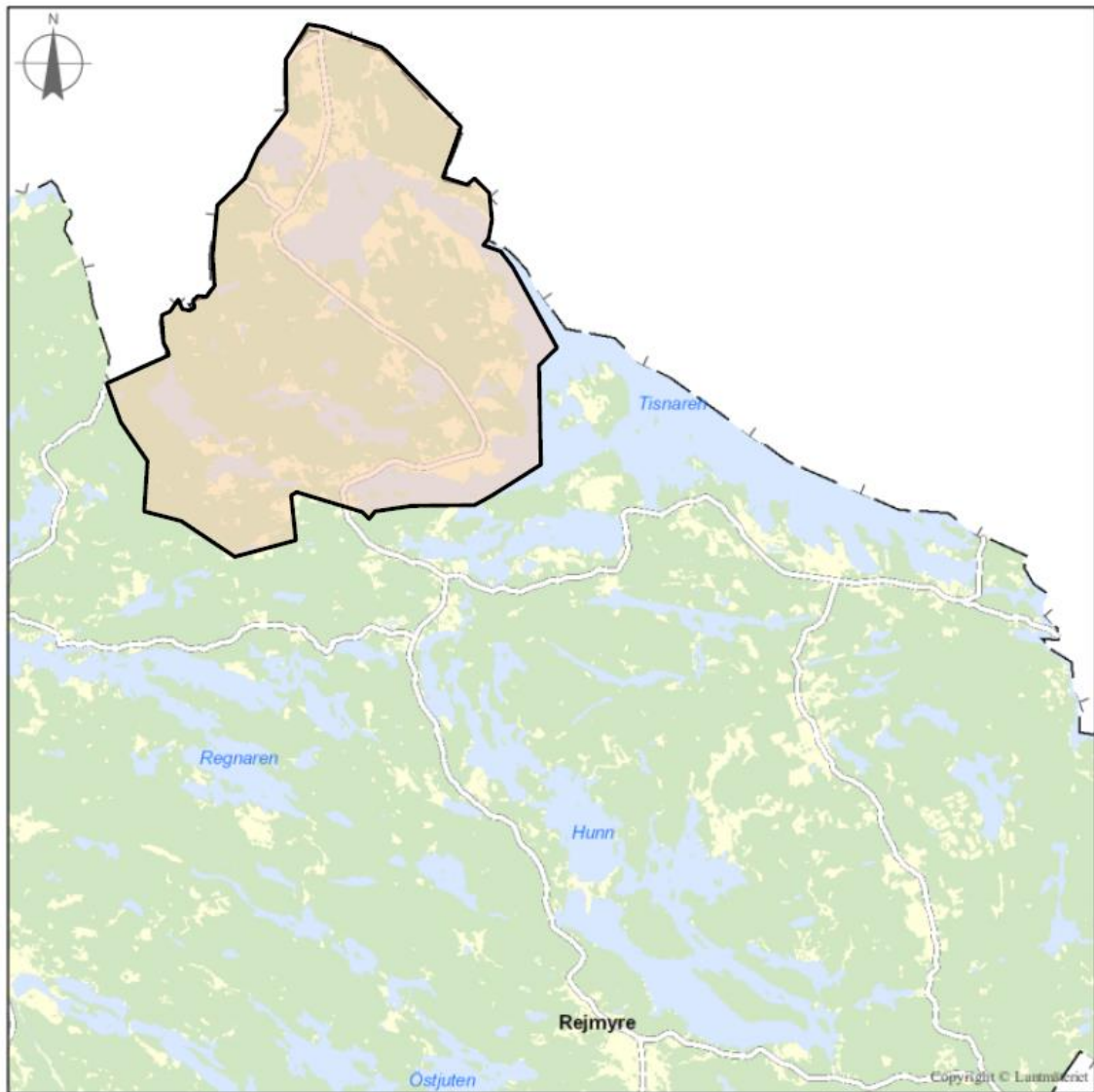
Överklagandenämndens beslut den 16 oktober 2012, dnr 2012:428.

6 Bilagor

6.1 Bilaga 1 Karta över skolområden i Vingåkers kommun

6.2 Bilaga 2 Karta över Finspångs kommuns nordvästra kommundel

5 0 5 [km]

1:120 000

6.3 Bilaga 3 Flödesschema över ansökningsprocess

